

Nazarova G.V.

Doctor of Economic Sciences, Professor

Timofieieva M.I.

Postgraduate

Simon Kuznets Kharkov National University of Economics, Ukraine

THE SOURCES AND FACTORS OF SOCIAL RISKS

Назарова Г.В.

доктор економічних наук, професор

Тимофєєва М.І.

аспірант

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ДЖЕРЕЛА ТА ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ РИЗИКІВ

This article examines the main sources and factors of social risks. Schematically shows the classification criteria for social risk management and the types of social protection.

Keywords: social risk, risk management, social protection.

В даній статті розглянуто основні джерела та фактори виникнення соціальних ризиків. Схематично відображено критерії класифікації управління соціальними ризиками та види соціального захисту.

Ключові слова: соціальні ризики, управління ризиками, соціальний захист.

В основу юридичного механізму соціального захисту покладено категорію соціального ризику. Проблема ризиків має історичний характер. У ринкових відносинах вона набуває особливої актуальності. В останні роки підвищився інтерес до цієї проблеми не тільки правознавців, а й соціологів, психологів, економістів, філософів. У широкому сенсі всі ризики, з якими стикаються люди протягом його життя, є соціальними, адже вони обумовлені нашим суспільним буттям. Однак серед них виділяється група ризиків, які є соціальними у власному розумінні цього слова. Різні автори досліджували

соціальний ризик з рідних аспектів, такі учені як У. Бек, Н. Луман, О. Ренн, С. Кравченко авторів, які розкривають поняття ризику і класифікуються ризики за різними підставами і типам, питання визначення «соціального ризику», як їх особливого різновиду залишається недостатньо точно опрацьованим. Залишаються практично не дослідженими теоретичні аспекти формуючих його чинників, особливостей його виникнення в різних соціальних групах.

Світова юридична практика розуміє під соціальними ризиками певні події в житті людини, які вимагають її матеріальної підтримки. В основі своїй вони загально визнані міжнародні стандарти, які передбачають "набір" життєвих обставин, які вимагають забезпечення саме від соціуму, від людського співтовариства.

Слідуючи основним тенденціям соціально-економічного розвитку суспільства, все різноманіття можливих ризиків сконцентрувалося в єдиному домінуючому соціальному ризику - втрати трудового доходу. Соціальний ризик можна визначити, як можливість настання матеріальної незабезпеченості в результаті відсутності заробітку або трудового доходу з об'єктивних соціально значущих причин, а також у зв'язку з додатковими витратами на утримання дітей та інших членів сім'ї, які потребують допомоги, на задоволення потреб у медичних і соціальних послугах. У сучасних умовах переважній більшості населення, щоб забезпечити себе засобами до життя, потрібні дві умови: здатність до праці і можливість працевлаштування. З появою ідей соціально орієнтованої економіки, суспільством були визнані і такі ризики, які незалежно від працездатності ведуть до зниження особистих доходів нижче рівня соціальних стандартів, існуючих в даному суспільстві. У першому випадку соціальні ризики викликані причинами, за якими людина об'єктивно не може самостійно забезпечувати себе і свою сім'ю. У другому випадку соціальні ризики носять суб'єктивний характер і визначаються суспільством (державою). Класифікація соціальних ризиків в залежності від причини їх появи представлена на рисунку 1.

Рис. 1. Класифікація видів соціального ризику

Ризиками можна управляти, тобто використовувати різноманітні заходи, які б давали змогу певним чином прогнозувати виникнення ризикової ситуації і вжити заходів для зниження рівня ризику.

Управління ризиком - спосіб цілеспрямованого впливу на ризик, що полягає у визначенні, оцінці і контролі за його дією.

З метою управління тими чи іншими соціальними ризиками виділяють і інші критерії класифікації які наведені на рисунку 2:

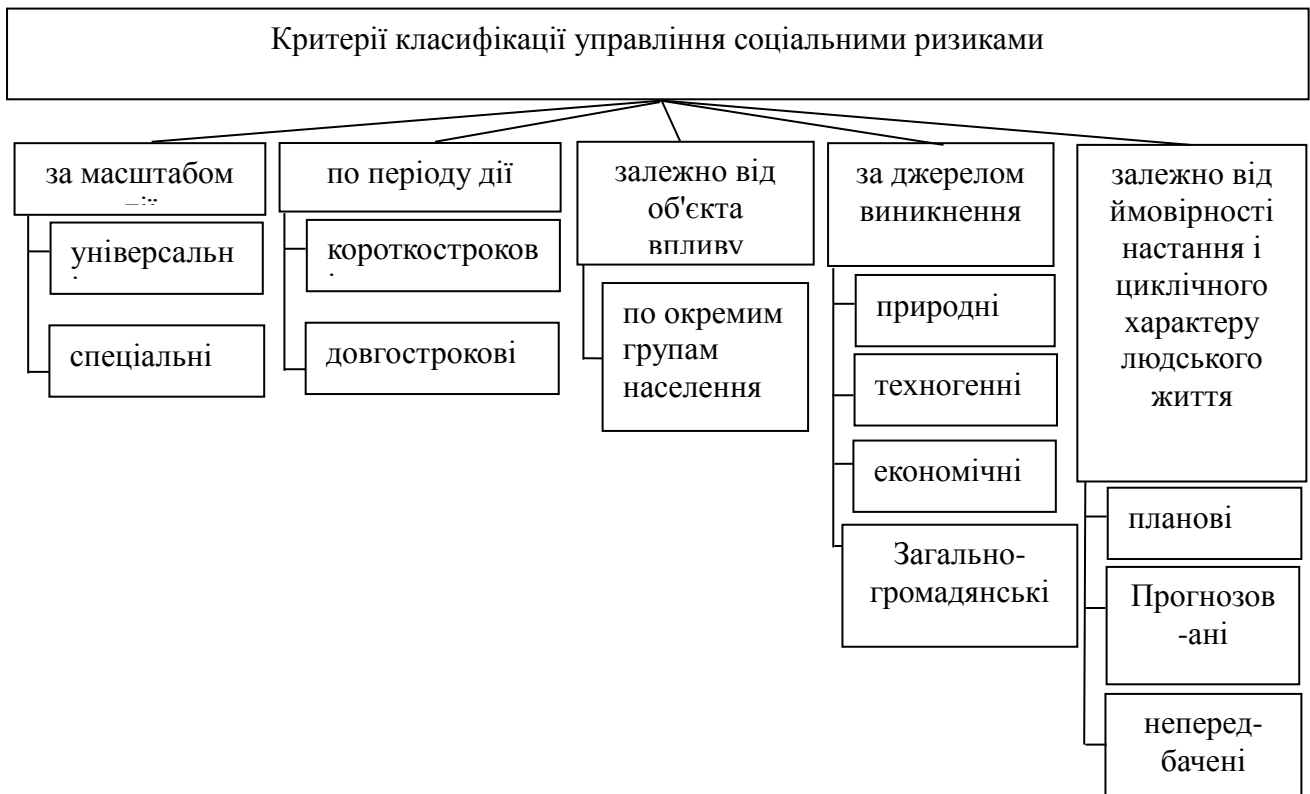

Рис. 2. Критерії класифікації управління соціальними ризиками

Чим вище рівень розвитку суспільства, тим більше уваги воно приділяє управлінню соціальним ризиком, виділяють наступні етапи управління соціальними ризиками:

- визначення (ідентифікація) ризику (аналіз факторів, що впливають на формування соціально-економічного становища і якості життя населення)
- оцінка (вимір) ризику (розрахунок показників, що характеризують рівень життя населення: кількість і структура непрацездатних громадян, народжуваність і смертність, тривалість життя, рівень захворюваності, зайнятість населення і т.п.)
- контроль (вибір методів впливу, покриття) ризику (система соціального захисту населення)

Інститут соціального захисту як комплексна система, що формується в суспільстві для вирішення численних, взаємопов'язаних соціальних проблем, обумовлених необхідністю допомоги соціально вразливим соціальним верствам і групам населення. Формування і розвиток такого інституту відбувається на основі створених законодавчою та нормативно-правової бази, творчого

використання історичного досвіду, під впливом політичної, соціально-економічної, духовно-моральної обстановки в суспільстві, існуючих уявлень про характер і формах соціальної допомоги людям. На його розвиток як механізму регулювання всієї сукупності соціально-економічних, політичних, духовно-моральних відносин у суспільстві впливають численні фактори, які пов'язані з соціальною роботою як професійним видом діяльності:

1. Політичні фактори - пов'язані зі зміцненням влади, проводиться нею соціальною політикою, її здатністю впливати на стан справ у соціальній сфері та здійснювати тут реформи в інтересах людини, забезпечувати спокій і соціальну стабільність у суспільстві. Політичний фактор проявився в активізації діяльності громадських об'єднань та політичних партій. Питання розвитку та поліпшення соціального захисту, підтримки людей, що опинилися у важкій життєвій ситуації, стали частіше привертати увагу громадських об'єднань, включатися в їх програми та інші документи, вноситися як ініціативи на обговорення законодавчих органів влади.

2. Економічні фактори визначають характер і специфіку функціонування: економічні наслідки, пов'язані із застосуванням певних методів регулювання соціального захисту; величина загального рівня споживання найважливіших видів товарів; моделювання доходів допомогою справляння внесків, що розглядаються в якості форми оподаткування та надання допомог у грошовій або натуральній формі. Сім'я, будучи найважливішою осередком суспільства, стає природним захисним механізмом для своїх членів, що забезпечує вироблення світогляду базових моделей поведінки і життєвої стратегії, можливості адаптації до змінених умов соціуму.

3. Ідеологічні чинники відображають за допомогою суспільних поглядів та ідей економічне життя суспільства, активно впливають на її розвиток за допомогою діяльності держави, громадських об'єднань, партій, груп і прошарків суспільства.

4. Морально-психологічні проблеми виникають часто і проявляються у всіх областях соціальної допомоги та підтримки людини - при взаємодії

соціального працівника і клієнта, в сім'ї, в діяльності установ соціального обслуговування.

5. Фактори, пов'язані з соціальною роботою як професійним видом діяльності. Соціальна робота передбачає наявність необхідної законодавчої та нормативної бази, розвинутої інфраструктури, підготовлених кадрів, словом, всього того, що може надати соціальний захист як соціальний інститут. Прихід в соціальну роботу підготовлених фахівців, підвищення рівня професіоналізму в роботі з клієнтами, зросте вміння забезпечувати взаємодію в діяльності по наданню допомоги і підтримки людям з державними організаціями та громадськими об'єднаннями.

Соціальний ризик можна розглянути як небезпека, яка виникає і виявляється в рамках соціальної сфери суспільства і яка може негативно позначатися на життєдіяльності окремих соціальних груп. Розглядатися ризик може в сукупності із соціальними змінами, і виступати як результат невідповідності дій суб'єкта та об'єкта ризику змінам соціального середовища.

Література:

1. Зарубіжний та міжнародний досвід регулювання соціально-трудова відносин та соціального захисту населення : Монографія / Н. М. Бочаров, Л. В. Будьонна, Н. С. Вольська, С. В. Воротнікова, С. В. Мельник; В.о. М-во праці та соц. політики України; За ред. С. В. Мельник.– Луганськ : Б.в., 2005.– 179 с.

2. Право людини на соціальний захист в Україні / Нінель Борисівна Болотіна.– К. : Знання, 2010.– 108 с.

3. Система соціального захисту населення у транзитивному суспільстві : монографія / Микола Мусійович Руженський; В.о. Держ. служба зайнятості України. Ін-т підготовки кадрів.– К. : ІПК ДСЗУ, 2005.– 384 с.

4. Завіновська Г. Т. Економіка праці. — К.: Вища шк., 2000.

5. Захожай В. Б., Калина А. В. Статистика труда и занятости. — К.: МАУП, 2000.